

PROF. DR. ETHEM RUHİ FİĞLALİ'NİN BİLİMSEL ÇALIŞMALARINDAN SEÇMELER

Selected Scientific Works of Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı

Quelques études du Professeur Ethem Ruhi Fığlalı

I. TELİF KİTAPLAR:

1. Çağımızda İtikadı İslâm Mezhepleri, İstanbul: Selçuk Yayınları, 1980 (Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2. baskı 1983; 3. baskı 1986; İran İslam Devrimi ilavesiyle 4. baskı, 1990; 5. baskı, 1991; 6. baskı, 1993 ;7. Baskı, 1995 ; 8. Baskı 1996 ; 9. Baskı 1998) ; 10. Baskı, Birleşik Yayıncılık : İstanbul, 1999)
2. İslâm'a Karşı Cereyanlar: Babîlik ve Bahâîlik, Mecca: Müslim World League Yay. 1402/1981.
3. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (Ortaokul 3. sınıf), Ankara: M.E.B. Yay. 1982 (13. bs., 1994)
4. İbâdiye'nin Doğuşu ve Görüşleri, Ankara: A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yay. 1983.
5. İmâmiyye Şıası, İstanbul: Selçuk Yay. 1984.
6. Kadiyânîlik (Ahmediyye Mezhebi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yay. 1986.
7. Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi (Komisyon çalışması. Başkan: E.Ruhi FİĞLALI). İstanbul: Tercüman Yayınları, 1987.
8. Atatürk ve Din, Ankara: Azerbeycan Kültür Derneği Yayınları No: 32, 1988.

9. Türkiye'de Alevilik – Bektaşılık, İstanbul: Selçuk Yayınları 1990 (3. Baskı, İstanbul 1994).
10. Kâdiyânîlik, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 1994.
11. Babilik ve Bahâîlik, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.. 1994.
12. Geçmişten Günümüze Halk İnançları İtibariyle Alevilik - Bektaşılık, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yay., 1994.
13. İmam Ali, Ankara : TDV Yay., 1996 (2. Baskı, 1998).
14. Din ve Devlet İlişkileri. Muğla : Muğla Ü. Yay., 1997.
15. Atatürk Düşüncesinde Din ve Lâiklik, Yayın Haz.: E.R.Fığlalı, T. Müftüođlu, İ. Karakuş, Ankara: Atatürk Araş. Mrk.,1999.
16. Din ve Laiklik Üstüne Düşünceler, Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları, 2001.

II. TERCÜME KİTAPLAR:

1. Prof. Muhammed Ebû Zehra, İslam'da Sosyal Dayanışma, Arapçadan çev.: E.Ruhî FİĞLALI-O.ESKİCİOĞLU. İstanbul: Yağmur yay., 1969 (2. baskı: İstanbul, 1978).
2. Prof. Muhammed Ebû Zehra, İslâm'da Siyâsî ve İtikadı Mezhepler Tarihi.

- Arapçadan çev.: E.Ruhi FIĞLALI-O. ESKICIOĞLU, İstanbul: Yağmur Yay., 1970.
3. İbn Bâbeveyh el-Kummî, Şû-İmâmiyye'nin İman Esasları (Risâletül-İtikâdâtî'l-İmamiyye), Arapçadan notlarla çev. E. R. FIĞLALI, Ankara: A.Ü. İlahiyat Fak. Yay., 1978.
  4. R.A. NICHOLSON, İslâm Sûfileri (The Mystics of Islam), İng. Çev.: M.DAĞ, K.İŞİK, E.R. FIĞLALI, A. ŞENER. R. AYAS, İ.KAYAOĞLU.-Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1978.
  5. Ebû Mansur Abdulkahir el-Bağdâdî, Mezhepler Arasındaki Farklar (El-Fark Beyne'l-Fırak), Arapçadan notlarla çev.: E. Ruhi FIĞLALI, İstanbul: Kalem Yay. 1979. (2.Baskı, Ankara : TDV Yay. 1991)
  6. Prof.W.Nontgomery Watt, İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri (The Formative Period of Islamic Thought). İng. Çev.: E.Ruhi FIĞLALI, Ankara: Ümran Yay., 1981. 2. Baskı, İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1998).
  7. Henry Laoust, İslâm'da Ayrılıkçı Görüşler, (Les Schismes dans l'Islam), Fransızca'dan çev., E. Ruhi FIĞLALI - Sabri HİZMETLİ, İstanbul: Pınar Yayınları, İstanbul, 1999.
- III. TELİF MAKALELER:**
1. "Hâriciliğin Doğuşuna Tesir Eden Bazı Sebepler", İFD (Ankara 1975), XX, ss. 219-247.
  2. "Burdur Kütüphanesinde Bulunan Bir Risale: Tezkiretu'l-Mezâhib", İIED, (Ankara 1975), II, ss. 99-116.
  3. "Tezkiretu'i-Mezâhib li'bni's-Serrâc", İIED, (Ankara 1975), II, ss. 117-141
  - (Önsöz ve notlarla Arapça metin neşri).
  4. "İbâdiye'nin Siyasî ve İtikâdî Görüşleri", İFD, (Ankara 1976), XXI, ss.323-344.
  5. "Hâriciliğin Doğuşu ve Fırkalara Ayrılışı", İFD, (Ankara 1978), XXII, ss. 245-275.
  6. "Hicrî 1400. Yıla Girerken İslâm Dünyası", Milli Eğitim ve Kültür, (Ankara 1979), II, No: 5, ss.55-75.
  7. "Genç Nesillerin Din Terbiyesi ve Destanlar", Kubbealtı Akademi Mecmuası, (İstanbul 1979), Yıl:8, Sayı: 1, ss.38-43.
  8. "Eğitimimizde Dinî Formasyon Noksanlığı ve Bunun Anarşideki Yeri", Kubbealtı Akademi Mecmuası, (İstanbul 1979), Yıl:8, Sayı:3. ss. 35-54.
  9. "Mezheplerin Doğuşuna Tesir Eden Sebepler", İIED, (Ankara 1980), IV, ss. 115-131.
  10. "İbn Sadru'd-Dîn eş-Şirvânî ve İtikâdî Mezhepler Hakkında Türkçe Risalesi", İFD, (Ankara 1981), XXIV, ss. 249-276.
  11. "Tercümânu'l-Ümem", İFD, (Ankara 1981), XXIV, ss. 277-335 (Önsöz ve notlarla tenkidî neşir).
  12. "Mesih ve Mehdî İnancı Üzerine (Mezhepler Tarihi Açısından Bir Bakış)", İFD, (Ankara 1981), ss. 179-214.
  13. "The Problem of Abd-Allah İbn Saba", İIED, (Ankara 1982), V,pp. 379-390.
  14. "Sakîfe Olayı ve Hz.Ebû Bekir'in Halife Seçimi", İslâm Medeniyeti, (İstanbul 1982), V, No:3, ss.7-27.

15. "XIX.Yüzyıl Sonlarında Hindistan (Mezhepler Tarihi Açısından Bir Bakış)". DEÜİFD, (İzmir 1983), I. ss. 1-24.
16. "Basic Principles of İslam and the Problem of Dialog Between Islam and Christianity", Diyanet Dergisi, (Ankara 1983), XIX, no: 2. ss. 6-13.
17. "İslam: Basic Principles and Characteristics", The Muslim World League Journal, (Mecca: Shaban 1403/May-June 1983), LX, No: 8, ss. 11-15.
18. "İlk Şii Olaylar: Tevvabûn Hareketi", İFD, (Ankara 1983), XXVI, ss. 335-352.
19. "İslâm Tarihinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Dönemleri (Mezhepler Tarihi Açısından Bir Tedkik), İFD, (Ankara 1983), XXVI, ss. 353-370.
20. "Endonezya'da Çağdaş İslâm Düşüncesi", DEÜİFD, (İzmir 1985), II, ss. 9-23.
21. "Mawlawi a'ın: a brief description and an interpretation", Islamic Culture, 60, IV (1986), pp. 46-52.
22. Ortadoğu'da İslâm: İslâm Mezhepleri Tarihi Açısından Bir Bakış", Türkiye Günlüğü, 14, 1991, ss. 4-11.
23. "Nutuk'ta İslâm Tarihi ile İlgili Motifler", Türk Kültürü, 343 (1991), ss. 696-699.
24. "Nutuk'ta İslâm Tarihi ile İlgili Motifler", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, VIII/ 22 (1991), ss. 39-43.
25. "Türk Düşüncesi Üzerine, Türk Yurdu, Türk Düşünce Hayatı Özel Sayısı, XI/44 (1991), ss. 44-45.
26. "Halkımızın İlahiyat Fakültelerinden Beklentileri", Din Öğretiminin Dünü ve Bugünü Paneli, Diyanet Dergisi, 10(1991), ss. 21.vd.
27. "Terör ve Terörün Kaynağı", Türkiye'de Terör ve İçyüzü Açıkoturumu, Diyanet Dergisi, VII (1991), ss. 19.
28. "İslâmî Anlayışta İnsanî Değerler", Türklerde İnsanî Değerler ve İnsan Hakları - I, İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı yay., 1992. ss. 257-279
29. "Değişim Sürecinde İslâm", İslamî Araştırmalar, VI/4, (1993), ss. 222-224.
30. "Atatürk and the Religion of Islam", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, IX/26 (Ankara-. Mart 1993), ss. 289-301.
31. "Alevilik", Diyanet (Ağustos 1994), 44, ss. 4-10.
32. "Atatürk ve Din". Türk Kültürü, XXXIII/384 (Ankara: Nisan 1995), ss. 193-204.
33. "İslâm ve Laiklik", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, X/33 (Kasım 1995), ss. 653-6SS.
34. "Egemenlik Kimindir?" Türkiye Günlüğü, 45 (Mart-Nisan 1997), S3. 21-26.
35. "İslâm'ın Bugünkü Meseleleri", Türk Yurdu, XVII/116-117 (Nisan-Mayıs 1997), ss. 29-32.
36. "Din ve Devlet İlişkileri". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, XIII/38 (Temmuz 1997), ss. 581-611.
37. "Değişimci Özal ve Değişim Sürecinde İslam", Özal - Siyaset, İktisat, Zihniyet; İstanbul, Boyut, 2001, ss.211-218.

IV. TERCÜME MAKALELER:

1. Muhammad Kafafi (Ph.D.), "Abu Saîd Muhammad al-Azdî al-Kalhatî'ye

Göre Hâriciliğin Doğuşu” (The Rise of Kharijism According to Abu Sa-îd....), İFD, (Ankara 1972). XIII. ss. 177-191 (İng.den çeviri).

2. L.V. Vaglieri, “Ali-Muâviye Mücadelesi ve Haricî Ayrılmalarının İbâdî Kaynakların Işığında Yeniden İncelenmesi” (The Ali-Muaviyye Conflict and the Kharijite Secession Re-examined in the Light of Ibadite Sources), İFD, (Ankara 1973), XIX, ss. 147-150 (İng.den çeviri).
3. Prof.Muhammed Tancî, “Beyrûnî'nin İbn Sina'ya Yönelttiği Bazı Sorular, İbn Sina'nın Cevapları ve Bu Cevaplara Beyrûnî'nin İtirazları”, Beyrûnî'ye Armağan, (Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1974), ss. 231-260 (Dr. Abdülkadir ŞENER ile birlikte Arapçadan çeviri)
4. Prof.Dr. Mahmud Şeltut, “İsa'nın Ref'i”, İFD, (Ankara 1978), XXIII, ss.319-324 (Arapçadan çeviri).
5. W.F.Tucker, “Âsiler ve Gnostikler: el-Muğîre bin Saîd ve Muğîriyye” (Rebels and Gnostics: el-Muğîra and the Muğîriyya), İIED, (Ankara 1982), ss. 203-215 (İng.den çeviri).
6. W.F.Tucker, “Ebû Mansur el-İclî ve Mansûriyye: Avrupa Ortaçağı Terörizmi Hakkında Bir Çalışma” (Abu Mansur al-Ijli and the Mansuriyya: A Study in Medieval Terrorism), İIED, (Ankara 1982), ss. 217-219 (İng.den çeviri).
7. E.Toftbek, “Kısa Dürzî İlmihali”, İFD, (Ankara 1981), XXV, ss. 215-220 (İng.den çeviri).
8. M.M. Mazzoui, “The Origins of the Safawids-Si'ism, Sufism and the Ghulat”, İFD, (Ankara 1978), ss. 533-536 (Kitap Tanıtma).

V. ANSİKLOPEDİ MADDELERİ:

1. Türk Ansiklopedisine Yazılan Maddeler:

1. Sebeiyye28/246
2. Seb'iyye 28/251
3. Secah Binti'l-Hâris 28/255
4. Tahtacılar 30/352-353
5. Ticanîlik 31 / 188-189
6. Tüsterî 32/462 2.

Dergâh Yayınevi İslâmî İlimler Ansiklopedisine Yazılan Maddeler:

Ehl-i Sünnet

3. Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisine Yazılan Maddeler:

1. Abbas b. Ali b. Ebî Tâlib 1/21
2. Abdullah b. Ali b. Abdullah el-Abbas 1/82-83
3. Abdullah b. Cafer b. Ebî Tâlib 1/89
4. Abdullah b. İbad el-Murrî et-Temimî I/109
5. Abdullah b. Meymûn I/ 117-118
6. Abdullah b. Muâviye b. Abdullah b.Cafer b.Ebî Tâlib I/118-119
7. Abdullah İbn Sebe'I/133-134
8. Abdullah b. Vehb er-Râsibî I/141-142
9. Abdulkâhir el-Bağdâdî I/245-247
10. el-Ahbâru't-Tıvâl I/493-94
11. Ali b.Ebî Tâlib II/371-374
12. Ali Ekber II/390
13. Bahâilîlik, IV/464-468
14. Câbir Cu'fî, VI/532
15. Cemel Vak'ası,VII / 320-321
16. Culendâ b. Mes'ud, VIII/107-108
17. Darü'n-Nedve, VIII/555-556
18. Ebû Mansûr el-İclî, X/181-182
19. Ebû Tâlib, X/327-238

20. Ebû Yezid en-Nükkârî, X/259-260
21. Fah, XII/73-74
22. el-Fark Beyne'l-Fırak, XII/172-173
23. Gadir Hum, XIII/279
24. Gâib, XIII/292
25. Hâricîler, XVI/169-175
26. Hasan, XVI/282-285
27. Hasan b. Muhammed b. Hanefiyye, XVI/331-332
28. Hasan b. Zeyd, XVI/361
29. Hırrîr b. Râşid, XVII/382
30. Hüseyin, XVIII/518-521
31. el-Hüseyin b. Ali-Sâhibu Fah, XVI-II/525
32. İbâziyye, XIX/256-261

İsna Aşerriye

İbni Mülcem

İbrahim el-İmâm

İbn İnebe

VI. KONGRE, SEMPOZYUM VE SEMİNER TEBLİĞLERİ:

1. "Atatürk ve Din Anlayışı", Türk Kadınları Kültür Derneği, Atatürk'ün Milliyetçilik ve Devletçilik Anlayışı Semineri, (Ankara 1981), ss. 3-12 (Ayrı basım).
2. "Atatürk ve Din". Aydınlar Ocağı, Milli Eğitim ve Din Eğitimi İlmî Semineri, (İstanbul 1981), ss. 209-219.
3. "Din Kültürü ve Ahlâk Öğretimi", Tercüman Gazetesi, Milli Eğitim Sempozyumu, (İstanbul 1984).
4. "Tarih ve Din", Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kollokyumu, Elazığ 1984.
5. "İslâm Mezhepleri Tarihi Araştırmalarında Karşılaşılan Bazı Problem-

ler / Some Problems Concerning the Studies on the History of Islamic Sects", Uluslararası Birinci İslam Araştırmaları Sempozyumu /First International Symposium on Islamic Studies), (İzmir 1985), ss. 369-382 (Türkçe metin + İngilizce özet).

6. "Islamic Approach Towards Other Religions", Assembly of the World's Religions. New Jersey-U.S.A, November 14-21, 1985.
7. "The Origin and the Significance of the Mawlawi Rituals", New ERA Conference: "God: The Contemporary Discussion", Coronado, California, December 29, 1986-January 4, 1987.
8. "Abdullatif el-Harpûtî ve Tenkihu'l-Kelâm fî Akaidi Ehli'l-İslâm Adlı Eseri", Fırat Üniversitesi, Türk-İslam Tarih, Medeniyet ve Kültüründe Fırat Havzası Sempozyumu, Elazığ. 23-26 Mart 1987.
9. "The Meaning and the Significance of Islamic Prayer (Salât): From the Point of View of Sufism", Council for the World's Religions: Ritual, Symbol and Participation in the Quest for Interfaith Cooperation", Harrison Hot Springs, Canada, August 20-25. 1987.
10. "God in the Turkish Folk Litterature", Nev ERA Conference: "God: The Contemporary Discussion". Key West. Florida, April 16-22, 1988.
11. "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Eğitim ve Yayın Hedefleri" Din Kültürü Sempozyumu, 8-10 Nisan 1988 Ankara.
12. "Teaching of the History of the Islamic Schools of Political and Religi-

- ous Thought in the Facilties of Divinity”, Conference on the Communicating Religious values to youth Today, Gregorian University, Rome, 10-13.05.1989.
13. “İmam Ali and Human Rights”, Imam Ali’s Festival Fourteen Centenary of al-Ghadeer, July 1990, London, pp. 84-93.
  14. “Yunus Emre’de Allah Telâkkisi”, Eskişehir Türkocağı, 4 Ocak 1991
  15. “Türkiye’de Alevîlik-Bektaşîlik”, Karşıyaka Kültür-Sanat Derneği, 2 Mart 1991
  16. “Dinî Hayatımız”, Bursa Aydınlar Ocağı, 26 Nisan 1991
  17. “Ana Hatlarıyla Alevîlik”, Günümüzde Alevîlik ve Bektaşîlik Paneli, 22.2.1991, Ankara, 1995, ss.11-18.
  18. “Sosyal Bütünleşme Açısından Din”, Türk Kültür ve Sanat Derneği, Atatürk il Halk Kütüphanesi, İzmir, 2 Mart 1992.
  19. “A Brief History of Mawlawiyyah and the Significance of the Mawlawi Rituals”, Contemporary Relevance of Sufism, ed. by Syeda Saiyidain Hameed, New Delhi : Indian Council for Cultural Relations, 1993. ss.285 vd. (International Seminar on Sufism, New Delhi, 1991)
  20. “Şiîliğin Doğuşu ve Gelişmesi”, Milletlerarası Tarihte ve Günümüzde Şiîlik Sempozyumu, İstanbul 13-15 Şubat 1993, ss. 33-68.
  21. “İslâm ve Diğer Dinler”, Uluslararası Hoşgörü Kongresi, Antalya 10-12 Haziran 1995.
  22. “Atatürk ve Laiklik”. Üçüncü Uluslararası Atatürk Sempozyumu, Gazi Magusa-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 3-6 Ekim 1995.
  23. “Atatürkçü Düşüncece Milliyetçilik ve Lâiklik”, Muğla : Muğla Üniversitesi Yayını, ss. 1-5.
  24. “Do Secular States Have A Futre in The Islamic World? (Turkish Case)”, Conference on the Impact of Religion on Politics at the end of the Twentieth Century. Jerusalem, 10-12 Kasım 1997 (Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, XV/43 (Ankara Mart 1999), ss.203.217). 25.
  25. “Laikilik-Din İlişkisi”, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din ve Devlet İlişkileri Sempozyumu, Kahramanmaraş, 1998, ss. 6-33.
  26. “Türk İnkılabı ve Lâiklik”, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Ankara : Kara Harp Okulu Bilgi Toplama ve Yayın Merk. Yay., 2000, ss. 1-39.
  27. “Yeni Bir Geleceğe Açılırken İslam’ın ve Müslümanların Meseleleri”, Yeni bir Geleceğe Açılırken İnsan ve Din Sempozyumu, Adana, 2002, ss. 13-28

KISALTMALAR

DEÜİFD : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi

İFD : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi

İED : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi